

O R A T I O
H A B I T A
I N F U N E R E

ALEXANDRI VIII.

Pontificis Optimi Maximi

A' P. THOMASTROZA
E SOCIETATE JESV

Neapolitano.

NEAP. Ex Nova Officina Sociorum
Dom. Ant. Parrino, & Michaelis Aloyfii Mutij 1691.
Superiorum Permissu.

23444

Unam Christianæ Reipublicæ fato fieri dicam, AA. ut, exigente jam annum summi capitis veluti censum Morte, ad Maximi Pontificis inferias, exacto vix pridem anno, revolvamur. Quæ mihi indicta lex, ut, si qua est in me Eloquentia, illam cœlumentantem, & addictam funeri præficam, ad luctus adhibeam; atque atratus Orator. ad lacrymarum clepsydram perorare iterum cogar. Hæret memori adhuc animo emortualis pompa, qua sacris Innocentij Undecimi manibus, hoc eodem in templo, parentavimus; nec satis obortas oculis lacrymas e tanti Principis jactura deterfimus, cum ad ALEXANDRI OCTAVI Pontificis Optimi Maximi sepulcralem Urnam novo, tristisque iustitio revocamur.

Est quod vicem tuam, Magna Parens Ecclesia, doleat. Vix festa lætitiæ insignia novo aucta Principe, Sponsoque indueras, cum ostenso potius, quàm dato felicitatis auspice viduata, quæ paulò ante abieceras orbitatis tuæ firmata rursus arripere, teque lugubri involutam amictu ad lacrymas abijcere cogeris. O miseram Humanitatis Nostræ conditionem! Cui brevis, ac suspecta semper felicitas penè auctoramentum calamitatis est: Quam

A 2

vel

vel ipsa torquent fortunæ munera : anxietate dum pendent: timore dum servantur: fletu dum citissimè raptæ , vel fortunæ ipsi, vel tempori in spoliū cedunt .

Et sanè si magni Principis, communisque Parentis publico semper luctu deploranda jactura est ; quo hæc prosequenda doloris sensu , cum tam incommodo Catholicæ Reipublicæ tempore acciderit ! Appetente vere jam propè recusa bellorum fulmina, non Regnis tantum, sed Christi in terris Imperio, ceū malè ominoso tonitru minantur . Fractus scilicet , accisusque superioribus annis Christianorum hostis Turca , revocato ex Albæ Græcæ expugnatione spiritu , intumescere iterum capit , & neglecta , quam paulo ante deprecabatur , pace ; ereptam modò è faucibus Ungariam inhiante spe devorat; ut defixa Budæ, Strigonij , Albæ Regalis victricia Crucis vexilla deturbet , & reparatæ jam Lunæ substernat. Christiani Principes , populique tota penè Europa exciti , jam signa explicant, jam tympanis, tubisque ad prælia, cædesque infensos. evocant animos; adeo ut aucta Christianorum sanguine flumina , infecta latè maria , undantes campi funesta sese imagine obijciant . Imminent demum Italiæ cervicibus arma, quæ , cæco acta impetu, neque Sacris , neque delubris parcant, & jura legesque Pietati, Libertatique metuendas dicant .

Cum tam gravis igitur bellorum turbo nulla fæderum spe propiùs instet , ac jam penè auribus obstrepat; cum tantus undique Christi Sponsæ affletur timor è pendentibus adhuc fatis , quæ non mole tantum animos , sed minis obterunt suis : quantum est, ut Alexandro Octavo orbemur ! Eo nimirum Principe, qui summa prudentia , acri consilio , & comparata diuturno rerum usu agendi dexteritate, Christianos Principes, vel in pacem, vel in fædus cogere : qui inflexa sacerdotalis animi firmitate

Ec-

5
Ecclesiæ majestatem, ac jura tueri, qui Petri Cathedrâ,
in quam demum omnes impiorum conatus ruunt, ponti-
ficia auctoritate, invictè sustinere nitebatur.

Firma nobis, ac certa spes est, ejus scilicet nixa verbo,
cui orbis incumbit, fore ut Inferi portæ ad æternæ hujus
arcis propugnacula impetu suo allisæ demum contera-
tur; at quàm molestum est concuti? quàm anxium ti-
mere? Aderit brevi alter Alexandro suffectus, isque op-
timus, ut sperare fas est, Princeps; at quàm incerta, quàm
fluctuantia, quàm sollicita novi Principatus initia? quàm
arduum vel peritissimo Navarcho relictum intumescente
jam mari clavum arripere, ingruenti procellæ obistere,
& jactatam fluctibus navem rectum in cursum flectere?

Hæc sunt AA. quæ conceptum è tam importuno fune-
re dolorem exaggerant; quæ amissi capitis desiderium
augment. Is enim erat Alexander, quo præfide adversos
casus minus formidare, sollicitamque mentem fiducia su-
stinere possemus. Quemadmodum vectores, licet adver-
sis undis, ventisque navigent, si peritum, vigilemque
magistram clavo insistentem viderint, in ipso vitæ, fortu-
narumque discrimine animos erigunt; dum è Rectoris
peritia vel in ipsa procellæ umbra spes salutis intermi-
cat.

Quæ ut ita esse liquidò constet, enitendum est mihi, ut,
quoad potero, quantus fuerit Alexander ostendam, ex-
pressamque tanti viri imaginem non in argumentum
modò proferam, sed ut doloris ingenio paream. Hic
enim amissi Principis vultum è mortis spoliario quodâ-
modo raptum, sibi in tabula spirantem reddi, ceu redi-
vivum jubet. At quantulum est, ut hominem à morte
vindices, ut hominem prodas, extimæ tantum cuticulæ
speciem ob oculos ponere? Ipse Principis nostri mentè,
animumque, suis coloribus, non alieno adumbratum fucò
obij-

obijciam. Quod si perfecero, non ejus umbram, sed ipsum quodammodo morti raptum, vestrae omnium menti contemplandum proponam. Ut pateat Petrum Orthobonum non modò cognominis sui auspicio BONUM, sed & MAGNUM fuisse, ut illum jure merito in ALEXANDRUM OPTIMUM MAXIMUM Vaticana inauguratio evexerit.

Virum, qui vera, nativaque hominis magnitudine asurgat, ac suum supra sæculum caput efferat, posteris velut è longinquo, fama indice, spectandum, hunc, inquã, Virum collato simul opere effingant oportet Natura, Virtus, ac Fortuna. Harum si qua operi desit, vel totam, haud exerat manum, illum brevi exuperans temporis altitudo obruet, ut vix sæculo emineat suo. Et Natura quidem, quæ prima manum admovent, excelsam animi indolem aptat, atque substernit. Illam Virtus operoso, diuturnoque conatu numeris omnibus exprimit. Fortuna demum imposita veluti coronide absolvit, atque evehit. Ita fit, ut quemadmodum Olympi vertex infra se imbrius, ventorumque assultus, atque impetus despicit, haud aliter ille temporum sub se vices, atque injurias habeat.

Age quanto triplex hæc hominum artifex opere, ac studio Petrum primò, postmodum verò Alexandrum elaborarint videamus. Natura diù illum meditata, pluribus ante sæculis, generosam edidit stirpem, ex qua bonum, magnumque educeret: Orthobonam nimirum Gentem. Hujus ego si parta belli, domique decora omnia exequar, domesticis laudibus Alexandro penè injurius sim; ut qui illum alienis ornare videar, ac si non affluat suis, quibus majores vel auget, vel obruit: quemadmodum, si emendicatum è prævijs siderum facibus splendorem Soli affundere studeam, qui omnes sua vel comit, vel obtegit luce. Ut Naturæ igitur consilium prodam, abund-

abundè est, si, qui ad ipsum propiùs accedunt, Antonium Atavum, Stephanum Proavum, Marcum Patrem, magnas scilicet imagines proferam. Horum nomina non privata tantum domus, sed publicis Venetę Reipublicę factis inscripta, Venetiarum ævo, quod æternum sperare Hadriaci Maris Reginae fas est, vivent; & celebri quidẽ famę præconio. Nam si eos præ cæteris laude, plausuque per ætates traducimus, qui vel pro Patria, vel pro Religione se ipsos devovent. Quis ex hominum memoria interituros credat Antonium, ac Stephanum Otthobonos, quos pro Patria simul, ac Religione non modò caput devovisse, sed strenuè in Turcam dimicantes, fuso sanguine utramque ornasse, earumque gloriam generoso vitæ dispendio mercatos novimus?

Quid Marcus Pater Vir clarissimus? Majores æmulatus, quod illi nomen mucrone, ac sanguine, ipse stylo atque atramento, nec minore togatę virtutis gloria, Venetorum Heroum albo inscripsit, ac bicipiti gentilitij stemmatis Aquilæ, ut illi Martia lauream, ita ipse Palladis oleam addidit. Magnus scilicet Cancellarius non Senatus modò, sed Famę suffragio renunciatus, summum hunc Magistratum, in quo, velut in cardine, publica authoritas, arcana Reipublicę consilia, statusque omnis ratio, ac felicitas vertitur, ad extremam usque ætatem tenuit; ambiguo semper censu, majus ne ab illo decus acceperit, an dederit; altiùs ne illum Patria eo honoris gradu evexerit, an Patriam ipse prudentia, consilio, laboribus suis extulerit. Quo factum, ut expectante ipsa extremum hunc è tanto viro virtutis calculum, familiam omnem patritia purpura exornarit; quo quid ad avitam generis nobilitatem vel ostendendam, vel augendam splendidiùs? Maeste vir clarissime tam amplo hoc honoris patrimonio, quod ad Posteror transmissisti. Hi sanè hac

hac una senatoria in toga omnia Principis Reipublicæ munera à Te sibi legata intelligunt, nec Ego majus aliquid conferre Gentiliæ te potuisse dixerim, nisi Alexandrum dedisses.

Hoc illum è stipite, tantoque è Parente, velut generosum è gentilitia Aquila pullum, deducere, Naturæ consilium fuit. Quem enim optimum virtute, maximum fortuna voluit, eo cretum sanguine oportuit, qui Religionis, Sapientiæ, Fortitudinis semina e Parentibus in Nepotem derivaret. Hinc excelsa mentis indoles, & capax rerum omnium ingenium. Hinc fortis sibi que semper constans animus, atque æqua morum temperies. Hinc ignei ad virtutem impetus, ac ingens sapientiæ, & gloriæ ardor, quæ statim in puero, tanquam excitati à natura igniculi emicuerunt, quæque Petri nomine (quod renato impositum est) Numinis providentiam obsignasse, dixerim; ut tacita quodammodo innueret, vel inde sibi infantulum adoptasse, quem ad Petri Cathedram nutu, ductuque suo aliquândo eveheret. quando id ipsi in more positum novimus, ut quos supra vulgare hominum censum efferre statuit, illos à pueris indicio aliquo velut futuræ magnitudinis vaticinio prodat.

Magnâ hanc indolē statim sibi Virtus arripuit, ut quod illa inchoaverat, ipsa perficeret. Humanioribus ergo literis in Patria, aplo scilicet illo civilis eloquentiæ theatro, instructū, Patavina Academia, Juris utriusque prudentia informandū excepit, novūque sibi eo in adolescēte lumen oriri illicò novit; adeò ut quæ magnis sapientiæ proceribus assueta, mirari jam ingenia desierat, haberet in eo sapientiæ candidato quod suspiceret. Habet etiam vel nunc, quo tanto se jactet alumno, primo enim velut accepto ab ipsa ad virtutem, & gloriam impetu, rerum humanarum metam, atque fastigium sapientia provectus attigit.

Si

Si enim uno Livio sese olim supra Romam Patavium extulit, quòd nascentem fuderit, quanto potius sese Patavina efferat Academia uno Alexandro, quòd ad Sapientiam erudierit. Nam quod Magnus Orbi Livius, non id Patria contulit, quod Maximus Alexander, tam augustæ dignitatis exordium Patavina sibi vendicat Academia. Emenso igitur eo Italiæ in Athenæo publicæ omnium acclamatione Jurisprudentiæ stadio, publicis etiam omnium suffragiis laurea intra vicesimum ætatis annum donatus adolescens prodiit.

Prodiit, inquam; hoc enim illi non tam sapientiæ insignæ, quam calcar fuit. Ut enim generosa equi indoles, dum cæteros cursu prævertit, dum palmam præripuit; jam more, sui que impatiens, hinnitu, ac solum crispante ungula, latiore campum deposcit, quem ardentius decurrat; Ita, & ipse prærepta laurea gestiens, eaque novis ad sapientiam stimulis actus, sibi par, suæque mentis amplitudini commensum Theatrum meditari. Jam Venerum forum licet amplissimum, sibi non satis amplum. Jam Venetiæ ipsæ, licet ingentem virtutum agoni, atque spectaculo campum aperiant, se minores videri. Quò igitur se nisi Romam conferret? Hac in Religionis, & sapientiæ arce totum sibi Terrarum Orbem pandi magna ingenia norunt; Hanc igitur sibi deberi censuit, qui se non uni tantum urbi, non uni tantum Republicæ, sed Orbi natum augurabatur.

O' Te adolescentem optimum, quem nec Patriæ amor, nec Venetæ deliciæ, nec amicorum illecebræ, nec obvia in libera Civitate licentiæ lenocinia detinuere; quin Te sacra sub Toga totum Romæ, totum Religioni, totum Ecclesiæ addiceres? At quantus tibi Romano in pulvere ardor, quàm improbus labor, quot, vigilatæ ad Cleantis lucernam noctes, ut Te Romæ parem effingeres? vel ar-

B

canis

canis Theologiæ mysterijs, quibus altè imbui futurum Antistitem decuit, vel Romanæ Curiaë more, usuque, quem à Joanne Baptista Cocino, viro æternis ingenij monumētis spectatissimo haurire contigit. Excepisse Te Cocinum, eo crediderim animo, quo Platonem Socrates, qui adolescentem optimum bonis artibus instituendum, Cycni in speciem sibi in sinum advolasse per quietem vidit. Hanc ille in te indolem facile animadvertit. Nec fefellit spes, alterum alteri ad gloriam contigisse: optimum scilicet Institutori alumnum; optimum alumno Institutorem. Et sane tanti Viri in sinu Majoribus pennis instructum, moxq; evolantem romana primum subsellia, postmodum liberiori sub cælo romanæ ditionis Urbes, atque Provinciæ suspexere.

Vos ego Interamnenses, Reatini, Tiphernates appello, quibus Petrus Urbani Octavi Imperio, Prætor obtigit; quantum in adolescente, primoque illo publicæ administrationis rudimento virtutis ac sapientiæ specimen suspexistis? An non hic vigilem, experrectumque in rebus agendis animum, ille in laboribus strenuum, æquum, rectūque in sententijs alius; alius in exigendis reorū supplicijs nullo flexum ambitu, omnes senili supra ætatem prudentia, regendiq; artibus apprimè instructum deprecicarunt?

At quid Vos ego testes advoco, cum unum supra omnes locupletissimum habeam: Urbanum Pontificem. Dissidebant inter se de finibus Spoletani, finitumque populi, & ut est vulgi animus, cum pro re, causaque publica, exarsit, juris, rationisq; impatiens, jam manu litem dirimere, atque armis sibi fines statuere præsto erant. Ut conceptum hunc ignem, qui in vasta plerumque erumpit incendia, consopiret Urbanus, Petrum destinat. Quanta illi prudentiæ laude perspectum hominem credimus, quem

quem tam difficilem subire aleam iussit? quantam de ipsius consilio capisse spem, qui unum caput gemino, & in iras jam prosilienti Populo opponeret! Et vero nec Pontifici, nec sibi Petrus defuit. Ubi coorta est seditio, ait Maro, si forte virum quem conspexere silent, arrectisque auribus adstant. Ubi ille interfuit positæ ejus in sinu iræ, positus rationi obstrepens fragor, compositi ejus consilio, atque eloquentia animi jus pati didicere, terminum agris & controversiæ accipere, ac sese intra fixos Petri sententia limites circumscribere. O' dignum planè ampliori famæ commendatione facinus! Crediderim facile compositos populorum animos, recepta hilaritate, cum Ethnicis luisse, atque ut Petrum efferrent, quod est in veteri fabula usurpasse; Terminum scilicet Deum, qui in Capitolio Jovi regi concedere noluit, nec sua se statione dimovere, Otthobono concessisse, & quem ille edicto statuerat, locum, agrumque usurpasse, perinde quasi antiquo Jove majorem nosceret. Profectò, ad magna, atque ardua factum tam difficilis provincia docuit; nam commotos populorum animos, vel armorum minis, vel summi Imperii majestate sedasse pluribus obtigit; ratione autem consilio, atque eloquentia, non nisi perpaucis; atque illud quidem, vel catafracti militis, vel Augusti Principis, hoc autè est viri, atque oppidò magni.

Quid igitur? Romæ convicium Fortuna timuit, si tam felici prudentiæ documento notum, ac publicis populorum laudibus auctum ipsa vel negligeret vel seriùs per honorum gradus deduceret; sed quando jam certare cum Petri virtute cæperat, ne succumbere videretur, Veneri Senatus postulatio, atque Urbani Principis auctoritas, & vero etiam Justitia fecit. Illo nimirum suffragante: Hoc adlegente, aptissimum, sapientissimo viro dignitatis locum detulit: Romanæ Rotæ subsellium. Hanc

B 3

ego

ego si romanum Arcopagum dixerim, Athenas potius, quam Romam laudavero; tanto enim Judicum sapientia gravitate, atque integerrima Religione veteri Arcopago præstat, quanto profanæ Basilicæ fanum, atque delubrum, & Athenis Romam præstare credimus.

Jam hic Jure aliquis ambigat, an Petro Orthobono pulchrius ad gloriâ fuerit eum honoris locum obtinere, an ab tanto Senatu, tantoq; Pontifice eligi. Sed hoc planè potius, quando supra omnem dignitatis fastigium est, publico eorum judicio probari, quorum parem majestati prudentiam Orbis suspicit; sed rependit ipse debitam utrisq; honoris vicem: brevi enim illos optimum elegisse omnibus patuit; quæ maxima Principum commendatio est.

Et sanè intuenti mihi eo in subsellio Petrum, expressum apud AEgyptios Judicum exemplar obijcitur. Hi enim, ut optimum effingerent, senem composito vultu dabant, qui primam, extremamque Alphabeti literam fronti inscriptam præferret, geminas velut ex ore prodeuntes esset, cæteris vero omnibus illi in orbem adpiætis stipatus, literis quodammodo concludi videretur. Et senio quidem, Judicis prudentiam, rerumque usum: composito vultu stabilem sedatis animi perturbationibus moderationem, æquitatemq; designabant; literata, verò fronte hominem literis mancipatum: literato ore spirans sapientiæ oraculum: literis demum omnibus undique circûfusus omnigenâ literaturâ, atque encyclopediam ostendebant: Vel fortè eo literarum orbem conclusum judicem volvere, ut quodam sapientiæ circulo constrictum id monere viderentur, quod olim Romanus ille Attalum: Hic stans delibera; ut scilicet intrâ sapientiam, judicium, ac sententiam ferre Judicem debere innuerent.

Hoc

Hoc ego optimi Iudicis exemplar intueor, cum Petrus cogito, imò, & cum ipsum, vel post cineres spirantem, adhuc viventemq; oculis cerno, ea scilicet in imagine, qua se ipsum prodit, sibi superstes, ac posthumus. Intellegitis profecto AA. me Petrum Orthobonum in ijs, quæ edidit Decisionum commentarijs cernere. Ita planè. Certius enim, magisque ad vivum expressam auctoris mentem, animumq; in libris, qui intelligentiæ fetus sunt cognoscimus, quam in liberis Parentum vultus, moresque deprehendimus. Filios enim, vel errante, vel aliò evocata plerumque naturâ Patribus absumiles novimus. Fieri autem neutiquam potest, ut auctorem suum libri non referant, quando in ipsis totus dum parturit, totus dum parit excubat animus.

Ea igitur, si libet, Decisionum commentaria evoluite, ut AEgyptium in ijs Iudicem noscatis. Nam quantus ubique eminet animi candor, dum veritatem unicè spectat; quâ acris solertia dū in Democriti, quod ajūt, puteo defossâ rimatur; quâ expedita, vel dextèritas, vel felicitas, dū ~~enarrabit~~ ~~jam quæ in legibus vel interpretâdis~~ prudētia, vel moderandis æquitas, vel firmandis doctrinæ atque eruditionis supellex. Videas in implicatis causarū tricis labyrinthos, e quibus rationis veluti filo, ductuque se explicat; videas gordios plerūque nodos, quos ingenij acie novus Alexander solvit dum scindit; videas effusum Jurisprudentiæ pelagus, quod secundo cursu procul e syrtibus, scopulisque enavigat. Videas demum Iudicem omnigena eruditione imbutum, ac literis undiquè circumscriptum.

Judicem inquam; ut enim si Cæsaris commentaria evolvas, non historicum modo Cæsarem, sed militem, Ducemque mirabere, non stylum duntaxat nosces, sed gladium; non modo qua elegantia scripserit, sed quo
ani

animi robore in campum prodierit, qua hostem audacia
 fregerit, quo consilio circumvenerit, qua vicerit constan-
 tia; non enim aliorum egregiè facta, sed sua; non alie-
 nam, sed sui imaginem chartis æternum victuris tradi-
 dit. Ita & si Petri Otthoboni Decisiones perlegas, non
 modò egregium in primis Juris consultum suspicies, sed
 absolutissimum Iudicem; non tantùm ingenij acumen;
 sed inflexum animi robur mirabere; non modo, ut la-
 borioso in otio profecerit, sed ut in forum prodierit, non
 ut stylum dumtaxat tractaverit, sed ut Astreæ lances e
 subsellio suspenderit; ut partium jura integrè libraverit;
 ut disceptatium fraudes, ac technas eluserit: ut traditum
 sibi à Iustitia gladium, non gratiæ, non ambitionis, sed
 Iustitiæ ipsius arbitrio, prudentiæ consilio, æquitatis tem-
 peramento ad forensium causarum decisionem, intrepidi-
 dè, constanterq; adhibuerit. Ea enim in otio scripsit,
 quæ pro Tribunali gessit; atque adeo totum commenta-
 rijs suis metiri Petrum Otthobonum oppido licet, ma-
 gnumq; magna hac ab imagine noscere. An magnus
 tantummodo Macedonæ gladio, nec magnus ab
 Astreæ gladio Venetus Alexander? Credet id, qui ra-
 tioni impetum; sapientiæ furorem, ingenio manum, ar-
 ma togæ antecellere existimet. Equidem quod inter
 sanguineum, turbidumq; Cometen, & candidum Coeli
 sidus interesse video, hoc inter utrumque Alexandrum,
 discriminis animadverto; Macedonem, hominum exci-
 dio natum, Cometen dixerim; Venetum verò sapientiæ
 suæ luce totius Christiani orbis præsidio factum, non
 nisi propitium sidus existimaverim, at cometen fideri;
 magnitudine præstare vulgus credat, cui corporis oculo
 pro mente est.

Sed est quòd tantæ virtuti, ac sapientiæ gratuler; dum
 enim assiduè sui exercitatione usque communem super-
 grel-

gressę modum, se tam alta in statione locaverant; haud illis mēs defuit, quę utriusque magnitudinē metiri norit, ac publico novi honoris documēto prodere. Sapiens INNOCENTII Decimi animus is fuit, ac digna Pontificis munificentia, quę Petrū ad Sacrę purpurę decus, evexit. Ingēs planē decus, quod privatos Regibus pares pręstat, sed Petro ad gloriā auctius, quod illum festinatis insignibus, quadagesimo ætatis anno vix pridē exacto, exornavit. Rarum id, atque adeo ad tā amplę dignitatis cōmendationem illustrius. Nam si Principes demas, quibus Fortuna e cunis adulatur: si Pontificum consanguineos, quibus in domum irrumpit, vix paucos reperias, quorum canitiem Senatoria hęc infula pręvertat; non enim à virtute dumtaxat, ac sapientia, sed à devexa etiā ætate suffragium expectat. Plausit tum enim vero, ac gestijt Roma; Cum enim sæpe nec sine fortunę convicio doleat, non nisi longum ad honoris metam circum ac stadium virtuti sterni, quod ubi sub mortis confinium jam fessa confessoris cinulum sepulchro comparat, ut Petrum ad tanti Senatus ordinem tempestivē evectum, vidit, candidatis omnibus festivo plausu animos addidit, docuitque posse ipsos, si magnis contendant meritis, ætatem suam pręvertere, ac per ipsas obluctantis temporis moras ad gloriā evadere.

Age vero, quā se, e novo hoc dignitatis gradu Petri virtus protulit? Quemadmodum magui ignes altiūs elati, latiūs emicant, ita & ipsa ad excelsum illud Christiani orbis concilium evecta toto sese orbe explicuit. Nemo est qui nesciat graviora totius Christiani Imperij momenta Romam deferri, ac totum terrarum Orbem veluti Romę sisti; hunc porro à Pontifice ad varia Patrum purpuratorum Collegia ratusq; devolvi, ut quę à Principis auctoritate, & nutu Catholica pender Respu-
bli-

Blica, eadem è tanti Senatus vigilantia ; atque consilio pendeat. Iam quod mihi è majoribus hisce Cardinalium Collegijs dabis, cui Orthoboni nomen non inscriptum videas ? cui non interfuerit ? e quo, Christianæ Reipublicæ profuisse non omnibus pateat ?

Quorum quid ego impensius mirer ? Mirum plane , quod omnium albo adscriptum videam ; Quàm enim ingens de tanto viro Pontificum existimatio, quem omnibus parem ostenderent ? perinde quasi in uno homine multiplicem agnoscerent . Non enim hoc ad gratiam datum, ut titulis inani illum pompa augerent , sed ut titulos Orthoboni nomine honestarent , & ne quod esset Collegium, cui hæc veluti cortina deesset. An non etiam admiratione dignum, quod omnibus per triginta septem ipsos annos adfuit ? Quis Athletâ non suspiciat, qui stadia stadijs mutet, cursumq; cursu serât, luctisq; luctas, viribus semper integer, atque à labore fortior ? Equidem cum illum ex alio in aliud ex his Collegijs migrantē intueor, cum in omnibus, vel de vana etate uigilem, strenuū, impigrū animadverto, sideri parē iterū dixerim, quod perpetuo gaudet motu, seq; indefessa in orbem vertigine rotat, ut modo has , modo illas terrarum plagas lustrat, atq; omnibus proffit. Sed major Petro gloria, quod enim sideribus natura est, hoc homini labor, quem non nisi constans virtus ferat. Et planè tam præsentī, tam integro semper animo tulit, ut labor illi in naturam celsissē videretur .

At quod omnem profecto admirationem exhaurit , excelsa mentis amplitudo fuit , quam ubique Collegis suis prodidit . Nulla enim negotiorum mole , vel facta, vel pressa, cuncta sub se habuit , quibus major atque altior insurgeret , sibiq; ad alia superesset ; adeò ut congesti rerum , causarumq; fascēs non illi onus addere vide-

viderentur; sed, ut fomēs igni, explicandę virtutis materiem .

Sidera, si mathematicis credimus, ut plures in Coelo sedes, atque, ut ipsi loquuntur, domos obtinent; ita multiplices aliā, atque aliā in statione vires exerunt . Haud aliter propemodum Petrus, ut varias in iis Cardinalium Collegiis stationes tenuit, ita modò has modò illas mētibus, animique dotes explicuit . Nam quæ illi firmitas, atque in sententiā constantia, dum in præside Episcoporum, ac Regularium cætu Illis jurisdictionem, libertatemque, His disciplinam assereret ? Quæ Divinorum scientia, dum inter Tridentini Concilii Interpretes magni illius Oraculi sensa evolueret, ac luce afflaret sua ? Quod Christianæ Reipubiicæ apud Ethnicos, atque Heterodoxos amplificandæ studium, dum in Propagandæ Fidei conventu transmarinas sacrorum hominum expeditiones consilio flecteret ? Quæ in dividendis præmiis iustitia, atque integritas, dum libellis dandis à Clemente Nono. Præfectus Sacerdotia, pro merito, Pontifici eroganda proponeret ? Quæ populos vel ad pietatem, vel ad politicam felicitatem regendi scientia, dum aliis in Collegiis vel Ecclesiæ ritus, atque officia, vel romanæ Ditionis rem, atque compendia moderaretur ? Quàm acris demum, & constans vigilantia, dum, inter Fidei Quæsitores Patres, Catholice Religionis dogmata, vel vi apertè concussa, vel per fraudem, subdolè tentata vindicaret ?

Testis est Roma, quo studio, qua solertia, qua constantia serpentem hæresim, ac Religionis fundamenta per cuniculos tacitè suffodientem deprehenderit, extraxerit, atque Innocentio Undecimo Pontifici profligandam exposuerit . Vidimus, non sine Catholice Ecclesiæ admiratione, detractam nefario dogmati

§

spe-

speciosam Quietis larvam, qua summam pietatem mentiebatur, dum omnē everteret. Vidimus Hominis monstrum, erroris antesignanum, atque magistrum, velut eductum sua e specu anguem, publico converberatum, vel linguæ, vel oculorum convicio; mox freno coercitum, & cavea. Vidimus extinctas faces, quibus, ut ad scelera fortius incēderet, Aras, Coelitus icones, Christi servatoris crucem, ac sacras Poenitentiae exedras, perinde ac fomitem, iis addere moliebatur. Vidimus Catholicorum animos vel impii oris afflatu, vel pestis huius contagione per literas etiam, librosque latè pervagata, liberatos. Hæc omnia si tibi Roma, si tibi Ecclesia gratularis, Innocentio cum primis debes, qui e Vaticani culmine in pestiferum caput, impioſque affeclas fulmen contorsit, compressaque, auctoritate nutuque suo, lue, Religionem incolumem servavit. At Cardinali etiam Orthobono plurimum est quod debeas, cujus potissimum consilio, atque opera Pontifex usus in Ecclesiæ perduelles exarsit. Non hic ego cæteros fidei Quæsitores laude fraudarim sua; omnes enim strenuam in ea labe averruncanda operam navasse, incomperito est. At nemo in illam acrius insurgere, nemo fortius insectari, quàm Petrus institit; adeo ut impavidus Fidei assertor nunquam animum, viresque remiserit, nunquam pedem retulerit, quin tantam Christianæ Religionis perniciem Pontificia auctoritate proſtigatam viderit.

Jam intelligo, AA. cur tamdiu à Summi Pontificatus infula Petrum Divini Numinis Providentia distulerit. Opperi nimirum visa est extremum hoc facinus, magnum hoc, ab ipso collatum, Catholicæ Reipublicæ beneficium; ut Religione ipsa veluti duce, sanctoque virtutum comitatu deductus in augustum Ecclesiæ Capitulum

to-

solium ascenderet : Attigisti Augustissime Senex summum illud dignitatis & gloriæ fastigium, nec cunctis modo sacri Senatus suffragijs, sed Regum, ac populorum votis, Aulae plausu, Romæ gestientis gratulatione atq; lætitia vel exteris patuit, dignum Petri cathedra magistrum, dignum Religione Antistitem, dignum Christi Imperio moderatorem Christiano orbi Providentiam indulgisse.

Et sane, si ad sacri, maximique Principatus fasces Is est omnium sententiâ deligendus, quem domus clara, quem excelsior indoles, quem consummata virtus, ac sapientia, quem longo perspectæ usu regnandi artes, & comparata per omnes dignitatum gradus majestas, quem cana demum prudentia, vividus in senectute animus parem imperio fecerint; quis hæc omnia in uno Petro Otthobono non suspexerit. Harum profecto partium merito, non optimos tantum Ecclesiæ Senatores, sed tergeminum Pontificem: Nonum scilicet, Decimumque Clementem, atque Innocentium Undecimum illi e sepulchris suis tacitè suffragatos dixerim. Cum enim Petri in primis cōsilio, dexteritate, industriâ multa vel in magnis graviter, vel in adversis fortiter, vel in arduis constanter, vel in implexis solerter, vel in omnibus sapienter, sanctèque se gessisse summi illi Hierarchæ præ se tulerint; suo & ipsi suffragio dignum pronuntiavit, qui auctoritate, nutuque suo regnaret, quo ipsi administro felicissimè regnaverant.

Visus imperio dignus, antequam imperaret, dignior plane patuit, dum imperavit. Nam quas Principi politica ratio, quas Pontifici Religio partes imponit, quæ inspectante totius orbis theatro ab Alexandro non abundè expletæ videantur? Non hic illas ego, quæ scenæ præsertim servant, ac privatæ in Principe censeri pos-

possunt studiosius exequar. Quamquam hæ oppido magnæ: Quantum enim est, ut eisdem planè mores summo in Imperio Princeps servet, quos ad imperium detulit? Arduum est, Fortunæ obfistere, quæ dum Principem supra homines evehit, extrahere ab hominibus fastu ebrium conatur. At non obstitit modò Alexander, sed vicit, eamq; infra se habuit, dum se intra se ipsum continuit. Nihil enim illa egit; nisi, ut quæ Petro virtutes inerant, altius elata, latius, & verò etiam splendidius in Alexandro eminerent. An non eadem in Alexandro, quæ in Petro humanitas? an non idem animi candor, atque integritas? An non quæ in privato, eadem in Principe facilitas, idem in Majestate vultus, idem, blando temperatum lepore alloquium, quo omnes ad se alliceret? adeò ut cum Pontificem aspiceres, parentem cogitares, cum Alexandrum videres, Petrum agnosceres. Quo factum, ut cum reverentia publicus certaret amor; quando ita se quisq; ad sacros summi Hierarchæ pedes abiiceret, ut excipi se pectore, & complecti parentis animo existimaret.

At sint hæ, ut diximus, privatæ in Principe laudes. Quid publicæ? an non omnes mervit? Profecto quæ prima illum dies Principem vidit, prima sensit, Nihil enim illi altius animo infederat, quàm magni olim Principis existimatio: Principatum scilicet non titulum esse, sed munus, summumq; moderatorem non pompâ, sed actu censeret. Totum ergo se publicæ felicitati, affluvis curis, admirandisq; in decrepito, augustissimoque senectute laboribus impendit. Quandoquidem verò salus publica pluribus spectanda oculis, pluribus tuenda est manibus, lectos è toto Purpuratorum Patrum senatu duodecim clarissimos Viros sibi statim admovit, quorum sententiâ non romanæ dumtaxat rei, sed totius Ecclesiæ

sua, vel detrimenta averteret, vel curaret compendia. Quod quantæ in summo viro non moderationis modò, sed verò etiam sapientiæ fuit, ut qui omnes doceret, ab aliis sibi discendum crederet? summo edoctus Numine, cui licet totus pateat Orbis, ministros tamen, ac vigilantes habet Angelos, qui terras alutrens, & oculorum moro summæ Menti, quæ viderint, referant, ac censenda proponant. Quod si sepositæ Regum curæ non nisi publicis beneficijs patent; quo omnium plausu patuit, quod sibi omnes à nouo Principe augurantur? Ut nimirum annonam laxet, laxauit; ut publicis vestigalibus modum adhibeat, adhibuit; ea enim, quæ potuit, quæ censuit, vel sustulit; vel imminuit; ut publicæ iustitiæ administrationem spectet, spectauit. Detruncata siquidem, ac decisa jampridem Iudicibus ob ærarij angustias stipendia, ex integro restituit, ne dignitatis seruandæ obtentu, vel iuridica sibi à Jure latrocinia crederent, vel Principis avaritiæ imputarent.

Nec sinit tantum à Principe, sed orbis universi à Pontifice commoda gratulata sibi est Roma. Quo enim caritatis sinu Christianos ubique Populos complexus est? vel cum omnibus cæli fores, indicta criminum venia poenarumque indulgentia apernit? vel cum Indigetum numero adlectis, nova apotheosi, quinque sanctissimis viris, novos Ecclesiæ laboranti patronos proposuit? Qua singulos Christianorum greges cura, dum Patres Pastoresque quos optimos novit, ac tutum detulit? Qua Religiosos ordines benevolentia, dum Parentis animo, quem magnis Principibus offensum reperit, summa vel prudentiæ, vel auctoritatis laude in gratiam revocavit? Quo Principes ipsos, Regesque studio, dum eos sibi devincere omni ope, atq; indulgentia certavit, ut Religioni sceptrum impenderent, armorum fulmina

in

in barbaros, foderatis animis, viribusque torquerent.
 Utinam bellorum fragor per Italiam, Germaniam, Belgium non usque adeo animos, auresque occupasset, ut exaudiri, vel à Prudentia consilium, vel à Religione preces, vel ab auctoritate Imperium posset. Jam excussa Christianorum Principum manibus arma, extinctas fustiarum faces, servatas excidio urbes, funeribus populos, incēdijs agros sibi Christianus orbis gratularetur. Nihil enim consilio, precibus, monitis omisit, quo Principes ad pacem flecteret; quò illos in communem hostem foderaret; At, quod tantum potuit, preces suas, cum terra respueret, celo admovit. Interim verò Tritermes, aurum militem in Turcam submisit, atque ope sua sub mores Epidauro, Elyma, Aulone Barbaros gestit. E quò facile quisque intelligat, quid Romæ, quid Ecclesiæ, quid Orbis uniuerso prestitisset, nisi quàm matura viro, tam intempestiua Pontifici mors egregia longioris ætatis facinora occupasset.

Est fortasse qui de his ambigat. Est qui me tanti Viri imaginem, pictorum more, mendacio compram, atque clementito eloquentiæ fuco non ad exemplar, sed ad ingenium dedisse putet? Ad decretorium igitur illum diem prouoco, qui de omnibus iudicat, ad ultimum ibi actum, à quò tota vitæ fabula censetur, ad mortem inquam, incorruptum animi testem, ac virtutis Iudicem.

Quis est, qui nesciat, quàm formidata plerumque Principibus mors instat, dum certo iam pede prætorium pulsat. Incipiunt scilicet qui se Deos crediderant, homines nosse: sentiunt se è summo illo rerum culmine decurbari, e quo omnia sub se despexerant, & non modò, quam calcauerant, turbæ æquari, sed vero etiam subterni. Videas igitur illos, dum mors ingens sibi fortunæ spoliū aufert, animo antequam regno spoliari: dum

Cum intra sparium vocat, non modo Principis, sed viri personam in ipsa scena deponere, & antequam ad mortis ictum concidant, iam cecidisse. Hos placet e scena, ac theatro Principes fuisse, dum viverent, mors indicat, vel saltem non ut Principes, sed ut è vulgo homines mori, animi dejectio testatur.

At quam dispar de Principe nostro iudicium mors tulit, dum illum sibi intrepidè occurrentem vidit, ac penè dixerim expavit? Pulsabat jam Alexandri non fores modò, sed cervical, atque erecta veluti falce instabat, cum memor à se aliquid adhuc sibi, Christianæ Reipublicæ, ac Petri Cathedræ deberi, velut ad vitam, regnumque, non ad tumulum evocaretur, membrorum ruinâ animo excitat: fractum corpus non fulcit modò, sed erigit: lecto insidet, Pontificis insigne induit, cervical in tribunal vertit, collectoq; ultimo penè hælitu, in illam, dignam viro, dignam Principe, dignam Pontifice vocem erumpit: Si deficiunt vires, non deficit animus. O animum supra vires, & vires supra naturam erectas, & virtutem morti insultantem! Ergo ante Christi Servatoris effigiem plura elocutus, quæ aureum, sanctumq; Chrysostomi os decuissent, calamum arripit, & quæ è Christiana Reipublica, ex Apostolicæ Sedis dignitate, e Pontificis auctoritate esse arbitratur, diù iustis de causis pressa, nomine subsignat suo. Mox tanto defunctus munere, veluti summus Sacerdos Religionis litasset, se ex Ecclesiæ sacrario, ac totius orbis templo subduxit. O immortalitate consignandam, ALEXANDRI OCTAVI Pontificis mortem!

Huc adeste, quibus non dum quantus fuerit Alexander innotuit. Exporrectam illam manum stylo armatam suspicite, non ad mortis ictum, ictumque, non ad Principum potentiam, non ad suorum pericula trepidan-

dantem. An non mors eo ipso calamo, de toto PETRO OTTHOBONO, totoque ALEXANDRO sententiam scripsit? an non liquidò docuit, quantus vixerit, qui tantus moritur? An non ostendit quam solida Virum virtus viventem firmarit, quæ morientem sustinuit? Quàm benè Principem egerit, qui stans moritur? Quàm benè Pontificem, qui vel dum victima cadit, sacra erectus sacerdos peragit? An non de natura, quòd bonum, de virtute, quòd optimum, de fortuna, quòd maximum Orbi Alexandrum dederint, suffragium mors tulit? Maçte extremo hoc vitæ actu, Sanctissime Pontifex. Credet Posteritas, Te, veluti reducto cæli sipario JESUM stanrem animo prospexisse, e quo tantum in morte robur hauseris. Decuit planè post immortale hoc facinus æternitati transcribi, ne quid jam mortale faceres; ut quæri quodammodo posset; num, in eo vitæ mortisq; cōfinio, celo potius delapsus, quàm in terris adhuc existens, novissimum hoc opus exegeris. Ergo si magnorum Duorum gladios, confectis publicè, à sacro tholo suspendere mos est. Hunc ego Alexandri calamum virtutis, ac sapientiæ trophæum Petri Catheræ appendo, & quando eodè Ipse suum æternitati nomen inscripsit, satis ad eius gloriam, me dixisse arbitror, dum hoc unum dixi.

L A U S D E O.